

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ חיי־שרה, מבה"ח כסלו הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות י"ט כסלו ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ וירא, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות־קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

כ"ף מרחשון, ה'תשפ"ג,

שנת הקהל,

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2022 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2022

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

טו. ישנו ענין נוסף בטבע בני אדם (לא מצד גירוי היצר) בנוגע ל"עסק", שכאשר עוסקים בו מתוך שמחה ומתוך בטחון (שמביא לידי שמחה) שתהי' הצלחה, אזי נקל יותר להגיע לידי עסק מצליח; משא"כ כאשר ניגש לעסק מתוך יאוש, בליית ברירה, בגלל שמכריחים אותו וכו', הנה אע"פ שמקדיש את הזמן, וחושב ומחפש עצות וכו' — אין זה האופן שמביא ההצלחה בקלות.

ועוד ענין רואים ב"עסק", שגם אם בפעם הראשונה לא היתה הצלחה כפי ששיער בעצמו, או כפי שאחרים אמרו לו שצריך להיות וכו' — אינו מסתלק מזה ח"ו, אלא חוזר ומנסה פעם שני', בתחבולה חדשה, מתוך גישה שונה וכו'.

וככל הדברים האלה בנוגע לעבודת ה' — כפי שמאריך רבינו הזקן (בעל השמחה והגאולה) בתניא⁵¹, שאם מתחילים מתוך עצבות, אזי נחסר בענין הצלחה בלימוד התורה וקיום המצוות, נוסף לכך שאין זה כפי הציווי "עבדו את הוי" בשמחה"⁵², ועאכו"כ בענינים כוללים כמו תורה וגמילות חסדים ותפלה עם הציבור.

והענין בזה:

אע"פ שכללות ענין המצוות הוא בהקדמת ברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", שמצד זה נופלת על האדם חרדת קודש — הרי עצם קיום המצוה צריך להיות מתוך שמחה גדולה, כפי שהרמב"ם מאריך בסיום וסוף הלכות לולב, ש"השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה .. עבודה גדולה היא", ומסיים "שנאמר⁵² והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'", והיינו, שמביא זאת בתור פס"ד לכל אחד מישראל [שהרי פסקי הדינים ברמב"ם אינם עבור יחידי סגולה, אלא אדרבה: "התורה על הרוב תדבר"⁵³, עבור כל אחד מישראל], שכשם שדוד המלך הי' "מפזז ומכרכר", צ"ל כך אצל כל אחד מישראל בשעה שמקיים מצוה — לא רק סתם שמחה, אלא שמחה גדולה ביותר.

ועוד זאת, שנוגע לקיום המצוות שיהי' גם הבטחון והוודאות שיצליח בזה, כיון שישנה ההבטחה ש"כל ידח ממנו נדח"⁵⁴, ועד שרבינו הזקן מביא זאת בשו"ע שלו בהלכות תלמוד תורה⁵⁵ בתור פס"ד (נוסף לכך שמביא זאת גם בתניא⁵⁶), אלא שבידו תלוי שיהי' הדבר בהקדם, בגלגול זה, ובתכלית השלימות.

54) ע"פ שם יד, יד.

55) פ"ד סה"ג.

56) ספל"ט.

51) פכ"ו ואילך.

52) שמואל"ב ו, טז.

53) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

טז. ובפרטיות יותר — בנוגע ל"כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור":

בנוגע לתורה — איתא בגמרא במסכת שבת⁵⁷ "כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר כו', שנאמר⁵⁸ שפתותיו שושנים נוטפות מור .. אל תקרי מור .. אלא מר כו'", והיינו, שצ"ל אימה על התלמידים; אבל לפני⁵⁹, "מקמי דפתח להו לרבנן אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן", והיינו לפי ש"אין שכינה שורה כו' אלא מתוך דבר שמחה .. וכן לדבר הלכה".

וכפי שאכן ראו אצל אלו שלומדים תורה כדבעי — שבשעה שלומדים תורה, אפילו ענין שלומדים כבר "מאה פעמים ואחת"⁵⁹, יש אצלם שמחה גדולה "כנתינתה", כאילו הי' לומד זאת בפעם הראשונה, שאז התורה היא אצלו חדשה ממש.

ועד"ז בגמילות חסדים — כהפס"ד בשו"ע הלכות צדקה⁶⁰ שצ"ל דוקא בסבר פנים יפות וכו'.

ועד"ז גם בתפלה — שאף ש"אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", "בחרדת קודש"⁶¹, אבל לאח"ז הרי זה צ"ל בשמחה, כמ"ש בברייתא⁶² "אין עומדין להתפלל .. אלא מתוך שמחה".

ועאכו"כ שכל זה צ"ל במרץ הכי גדול, כפי שמצינו בנוגע ללימוד התורה: "אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת"⁶³, והיינו, שצריך ללמדה באופן ש"כל עצמותי תאמרנה"⁶⁴, ועד"ז בנוגע לקיום המצוות, כפי שאומרים לפני קיום כל מצוה: "הנני מוכן ומזומן וכו'" (ואפילו אלו שאינם אומרים זאת בדיבור, הרי זה אצלם במחשבה, או שיוצאים י"ח באמירת "לשם יחוד" בתחילת התפלה בתחילת היום⁶⁵).

ועי"ז ניתוסף בענין ד"כל העוסק כו'", בכל פרטי הענינים דתורה עבודה וגמילות חסדים.

יז. אך כאן מתעוררת השאלה:

57) ל, ב. וש"נ.	62) ברכות לא, א. וראה תניא אגה"ת פ"י.
58) שה"ש ה, יג.	ד"ה הקול קול יעקב שבהקדמת הסיפור.
59) חגיגה ט, ב.	63) עירובין נד, רע"א.
60) יו"ד סרמ"ט ס"ג. סי"ב.	64) תהלים לה, יו"ד.
61) ברכות רפ"ה (ל, ב). וראה גם שיחת	65) ראה גם תו"מ סה"מ אלול ע' רמה.
י"ב תמוז דאשתקד ס" (תו"מ חפ"א ע' ...).	וש"נ.

וש"נ.

ענין זה ("כל העוסק בתורה וכו'") — נאמר כבר בגמרא; ומה הוסיף וגילה בזה ענין הגאולה של רבינו הזקן, כאמור, שמקשר את הגאולה שלו ב"ט כסלו שהיתה "כשקריתי בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו"?

והמענה לזה — יש לחפש אצל רבינו הזקן בעצמו, באגרות שלו גופא הקשורות עם ענין הגאולה (שנכתבו לא כ"כ בתורת מכתב-ידידות, אלא כדי שיהי' מזה גם ענין של לימוד והוראה לכל אחד ואחד לפי ערכו), שבהם מדגיש שני ענינים, כדלקמן.

יח. ענין אחד — בנוגע לפסוק "פדה בשלום נפשי":

בפסוק זה ישנם כו"כ תיבות, שכל תיבה היא ענין בפני עצמו, וישנם גם הענינים שנוספים מצד צירוף התיבות ביחד.

"פדה" — ענין של פדי' — הוא ענין בפני עצמו, שיכול להיות ממלחמה, מבית האסורים, או מחלה וכיו"ב.

ועד"ז הענין ד"שלום" — שיכול להיות בנוגע למלחמה ("שלום .. מקרב"), או "שלום ביתו" — בנוגע לנר שבת⁶⁶, "שלום .. בין איש לאשתו"⁶⁷, ועד ל"שלום בין ישראל לאביהם שבשמים"⁶⁸, או כדאיתא במדרש⁶⁹ על הפסוק⁷⁰ "שובי שובי השולמית", שקאי על בני "שמשמין שלום ביני לבין עולמי" — שכל ענינים אלו נכללים בתיבת "שלום".

ונוסף על הענין ד"פדה" והענין ד"שלום" (ועד"ז שאר ענינים שבכתוב) כפי שכל אחד הו"ע בפני עצמו, ישנם גם הענינים שבאים בצירוף כו"כ תיבות (עכ"פ ב' תיבות) ביחד, כמו "פדה בשלום", שהפדי' היא באופן של שלום (ככל הפרטים שנכללים בזה).

ובכן: באגרת שבה מספר רבינו הזקן שגאולתו היתה "כשקריתי .. בפסוק פדה בשלום נפשי" — הנה מכל הענינים שבפסוק ה"ה מדגיש בעיקר כמ"פ את ענין השלום: "כשקריתי בפסוק פדה בשלום נפשי .. יצאתי לשלום (או כהנוסחא באגרת נוספת: "בשלום") ואסיים בשלום מה' שלום" (ג"פ או ד"פ תיבת שלום — בהתאם לשינויי הנוסחאות שבאגרות⁷¹).

66) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסר"ג. 70) שה"ש ז, א.

וש"נ. 71) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ט ס"ה

67) פאה פ"א מ"א. (תו"מ חנ"ה ריש ע' 23). שם חס"א ע' 36.

68) פרש"י נשא ז, כג. וש"נ.

69) שהש"ר רפ"ז.

יט. וענין שני שמוסיף רבינו הזקן באגרת הנ"ל — שגאולתו היתה באופן ש"הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ":
 הפירוש הפשוט בזה — שענין זה ראו לא רק בניי, אלא הגיע גם לאינם־יהודים — "בארץ".

ובפשטות — הרי זה לפי שהגאולה היתה עי"ז שהיתה פקודה מה"צָאֵר" (המלך) שישחררו אותו, ועברה דרך בית־המשפט, ה"סענאַט" וכו' (ככל הפרטים שנדפסו כבר⁷² בסיפור הענינים שהיו בגאולה די"ט כסלו), כך, שגם אינם־יהודים ראו ענין של גאולה, ולא עוד אלא שראו גאולה באופן נסי — ש"הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ".

כ. וההוראה מזה בנוגע לחידוש שניתוסף בענין ד"פדה בשלום" ע"י גילוי פרטי הענינים של הגאולה:

ובהקדים — שישנה השיטה הידועה (שכבר מזמן ביטלו ופסלו אותה), שדי בכך שענין היהדות יהי' ניכר בביתו, (כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת־שחוק): (ובלשון הידוע⁷³): "יהודי באהליך".

אבל מה ראו בפועל? — שאם יהודי מתבייש ומשתדל שהגוי לא יבחין ביהדותו, אזי חסר לא רק בכך שענין היהדות צריך להאיר את כל העולם, אלא סוכ"ס חסר גם "באהליך".

ויש גם שיטה נוספת, שהן אמת שצריך להיות ניכר שהוא יהודי גם בשעה שהולך ברחוב, "בארץ", אבל אין הכרח שיראו הענין ד"הגדיל והפליא"; מהו הצורך לנקר את העינים?! — די בכך שילך ויתנהג בדרך הטבע, אלא שילך בכיסוי ראש, ולא ילבש שטענו וכיו"ב; אבל בנוגע לענינים ד"הגדיל והפליא" — עכ"פ בהם מספיק שיהיו בבית, "באהליך"!

וכפי שהדבר מתבטא — בנוגע ל"העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור":

מהו ההכרח שבלכתו ברחוב לעסקיו, יהי' ניכר עליו שהוא יהודי שלמד תורה?!

בשעה שהולך עסקיו צ"ל ניכר שהוא סוחר טוב, כדי שיוכל להרויח יותר כסף, כדי שיוכל ליתן יותר לצדקה, נוסף על פרנסתו ופרנסת בני ביתו;

אבל שיהי' ניכר שזהו יהודי שלמד היום שיעור תורה, ובאמצע

73) ראה גם תו"מ חנ"ב ע' 119. וש"נ.

72) ראה בית רבי ח"א פי"ח.

דיבורו עם גוי אודות מסחר מתחיל להרהר ("פֶּאָרטרַאָכט זיך"), וכאשר הגוי שואל אותו: במה אתה מהרהר? עונה לו, שהיום בבוקר למד בתורה משה ענין שלא התחוויר לו, ומבלי הבט על כך שאוחז עתה בניהול עסק עמוק, נוגע לו ותופס אותו יותר הענין בתורה — הרי הוא מתבייש בכך! אך הענין הוא — שכאשר מתבייש מהגוי, אזי מתחיל להתבייש ח"ו מפני ה"אל זר אשר בקרבך"⁷⁴, היצירה הרע שבחלל השמאלי שבלבו, ומתחיל להתבייש מפני האשה והילדים.

ומובן עד כמה נוגע הענין ד"אל יבוש מפני המלעיגים"⁷⁵ — כמדובר כמ"פ⁷⁶ בנוגע לשולחן-ערוך, שיש בו ד' חלקים, ובכל חלק ישנם כו"כ סימנים, ובכל סימן ישנם כמה סעיפים, שמיד בסעיף הראשון של הסימן הראשון בחלק הראשון של השו"ע הובהר שאין להתבייש מפני המלעיגים, וענין זה נעשה ההתחלה והכניסה לכל הלכות התורה בנוגע לכללות הנהגת האדם, החל מתיקון חצות וברכות השחר, ועד לסוף הסעיף האחרון של הסימן האחרון בחלק האחרון של השו"ע.

ונוסף על המפורש בשו"ע (שיכול להשאר בשו"ע...), ניתוסף בזה כשבא אח"כ במעשה בפועל (שהרי "מעשה רב" מרעיש ע"פ דין יותר אפילו מאשר סברא או מאמר במשנה ובגמרא, כדברי הגמרא במסכת בב"ב⁷⁷) — שזהו מה שנפעל ע"י ההודעה של רבינו הזקן (שמצווים לפרסמה) אודות הענין ד"פדה בשלום", ועוד זאת, שענין זה הי' באופן ש"הגדיל והפליא הי' לעשות בארץ" — שנעשית הוראה באופן של "מעשה רב", שכדי להצליח בענין ד"פדה בשלום", שתוכנו הוא "העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור", הרי זה צריך להיות "בארץ", ובאופן ש"הפליא והגדיל".

כא. ואין זה באופן ש"מבקש" ענין "שלא לפי כחור", כאמור, "איני מבקש כו' אלא לפי כחן"⁷⁸:

גם כאשר חיים בארצות-הברית, במעמד ומצב של "כבשה אחת בין שבעים זאבים"⁷⁸, כך, שלכאורה צריך יהודי להיות בשקט ("זיך האַלטן שטיל"), שלא יראו ולא ישמעו אותו, ובלבד שלא יפגעו בו — אומרים לו, שרק כשמדובר אודות ענינים גשמיים נאמר "אל תתגרה בגוי

74) ראה שבת קה, ב.

וש"נ.

75) ראה טור ורמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח

77) קל, ב. וש"נ.

בתחלתו. 78) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.

76) ראה גם תו"מ חע"ט ריש ע' 166. וראה פס"ר פ"ט.

קטן⁷⁹; אבל כשמדובר אודות העסק בתורה ובגמ"ח ובתפלה עם הציבור — הנה הקיום והכבוד ונשיאת־חן בעיני הגוי (אם הוא חפץ בכך...) תלויים בהנהגה בדרך שיהי' ניכר גם ש"הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ", וכמ"ש⁸⁰ "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך (ואז) ויראו ממך" (לא רק יראה מפני הנשק כו'), ועד ליראת הכבוד.

וענין זה מובן מדברי הגמרא בנוגע לשכר ד"כל העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור" — "כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם":

בנוגע לענין ד"פדאני" בפועל — נאמר בנבואת הגאולה (בפרקים הראשונים שבספר ישעיה'⁸¹) "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וגו'", ומיד מסביר מדוע יאמרו כן עמי הארץ? — לפי שעוד בזמן הגלות אומרים "בית יעקב — לכו ונלכה באור הוי'".

ומזה מובן גם בנוגע לענין ד"כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם" — שנדרש בזה שיהי' באופן ש"הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ".

כב. ואם הדברים אמורים בכל הזמנים ובכל התקופות — עאכ"כ בתקופתנו זו, שאם בני' רוצים באמת, ביכלתם להגיע לכל ערי הבירה ולכל המוסדות ולכל הגויים, להבדיל, אלא שענין זה יכול להיות בשני אופנים:

אפשר להגיע לזה באופן שהגוי לא ידע שהוא יהודי, ועכ"פ שלא ידע שהיותו יהודי הוא אצלו העיקר, ואילו היותו "אמריקני" הוא אצלו דבר נוסף, ובמילא יחשוב שהוא כערכו וכדוגמתו, "אחינו אתה"⁸², ואז יכניס אותו וידבר עמו וכו'.

אבל ישנה דרך נוספת — באופן ש"הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ":

הן אמת שכיון שהקב"ה לא התחיל עדיין אפילו את ה"אתחלתא וגאולה"⁸³, נמצאים תחת שליטת שר המדינה, שבא־כחו למטה היא ממשלת המדינה [ולכן נאמר⁸⁴ "ודרשו את שלום העיר אשר הגליתו

79) ראה פסחים קיג, א. (82) לשון חז"ל — סוטה מא, א
 80) תבוא כח, י"ד. וראה ברכות ו, א. (במשנה). ועוד.
 81) ראה גם
 82) ראה גם
 83) רמי' כט, ז.
 84) ב, ג.

אתכם שמה והתפללו בעדה גו' כי בשלומה יהי' לכם שלום"], שאז יש ל"דינא דמלכותא דינא"⁸⁵ תוקף ע"פ תורה (כמבואר בפוסקים ובכ"מ⁸⁶) — הרי זה רק בנוגע לענינים שאינם קשורים עם יהדות כו', כך, שאין זה היפך השו"ע ח"ו (שהרי הסיבה לכך שמקיים ד"דינא דמלכותא" היא בגלל שכך נאמר בשו"ע); ואילו כשבאים לעניני תורה וגמ"ח ותפלה עם הציבור — רואה הגוי שהנהגתו של היהודי היא באופן ד"הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ", וזוהי הדרך השני' להגיע ולפעול "בארץ".

מהי הנפק"מ בין שני הדרכים?

בדרך הראשונה — אפשר לרמות את הגוי לפי שעה; הוא יכול לדמות לעצמו שהגוי לא ידע שהוא יהודי, ולא יחשוד שיש בו נקודת היהדות בשלימותה, שסוכ"ס תתפרץ אצלו ותבקע את כל הענינים שמעלימים ומסתירים על התוקף שיש בכל אחד מישראל, בחי' איתן שבנפשו⁸⁷, ולכן מכניס אותו לפי שעה.

אבל מיד לאח"ז נופל לו חשד: כיון שמרמה אותו בפרט אחד, שאינו מספר לו שנשמתו היתה במעמד הר סיני, ומשם הוא "מושבע ועומד"⁸⁸ לקיים כל התורה ומצוותי', הרי יתכן שיעלים ממנו עוד פרט וכו'.

או באופן גס יותר: כיון שאומר לו שקר — שהרי סוכ"ס יבוא הדבר לידי בחינה, שיגיש לו דבר מאכל, ובגלל שיתבייש לומר שהוא יהודי שמקיים מצוות, יתחיל לאכול מפתו ומיינו וכו', ואז יראה שהוא מתנהג להיפך מכמו שמתנהג בביתו [או שגם בביתו מתנהג להיפך מכמו שהתנהג אביו וזקנו וכו'] — אין לו אימון בו, ולא מאמין לו בשום דבר! ובמילא, כל זמן שהוא זקוק אליו, יש לו עסק עמו, אבל לאחריו כן, מאבד אצלו את החשיבות, ואז אינו יכול לפעול אצלו מאומה.

אבל בשעה שהולך עם האמת ועומד בתוקף — והוא לא זקוק לתוקף של עצמו, כיון שיהודי לא הולך לבדו, שכן, להיותו בן אברהם יצחק ויעקב, יש לו מאחריו את הוריו וזקניו וכו', עד ליעקב ויצחק ואברהם, כך שהולך עם התוקף שלהם — הנה בשעה שאומר לו ענין של יהדות, אזי פועל אצלו.

ועי"ז נעשית התקרבות ביניהם באופן שתהי' לו חוות־דעת גם

(87) ראה לקו"ת ר"פ ראה. ובכ"מ.

(88) יומא עג, סע"ב. וש"ג.

(85) גיטין יו"ד, ב. וש"ג.

(86) ראה אנציק' תלמודית בערכו (כרך ז)

ע' רצה ואילך). וש"ג.

בענינים שאינם שייכים ליהדות, לכאורה, כמו עניני העיר והסביבה והמדינה וכו'.

כג. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לעסקנים — כן הוא גם בנוגע לרבנים (ואדרבה: כמדובר כמ"פ שההתחלה היא בקדושה, ואח"כ נמשך גם בעניני הרשות):

יש רב שהנהגתו ברבנות היא באופן שמתבייש לומר בכל התוקף כל מה שרב צריך לומר בנוגע לעניני תורה ומצוות, ומחפש תירוץ, שקשה לבעלי-בתיים לקלוט שהרב יהי' "מרא דאתרא".

תורת אמת קוראת לרב "מרא דאתרא", שהפירוש בזה הוא⁸⁹ שהרב הוא בעל-הבית במקום רבנותו!

אלא שבעה"ב לא מחוייב לעשות את כל הענינים לבדו, ולכן ממנה שרים — בעלי-בתיים, גבאים וכו', ויש פעמים שבגלוי צ"ל באופן שהגבאי יחשוב שהוא בחר את עצמו, או שאחד מבעלי-הבתיים בחר בחבירו וכו', כך, שזהו מהענינים שבהם צריכים להיות "ערום ביראה"⁹⁰; עליו להנהיג את הבעלות עם בעלי-הבתיים באופן שיבחרו את מי שצריך לבחור לגבאי. אבל לאח"ז, אין לו להניח לבעה"ב לעשות כרצונו...

[וגם אם הבע"ב כותב שיש לו סמיכות לרבנות — כבר פסק הסמ"ע⁹¹ שדעת בעלי בתים היא היפך דעת תורה!

אין כוונת הסמ"ע לבעה"ב שאינו יודע ללמוד — דמאי קמ"ל?! הרי אינו שייך כלל לדעת תורה, להיותו עם הארץ; הפשט בדברי הסמ"ע הוא, שמדובר אודות מי שיש לו סמיכות לרבנות, אלא שהנהגתו בחייו היא באופן שנקרא ע"פ תורה בשם "בעל הבית", ואז נעשית אצלו השקפת-עולם היפך דעת תורה, ובמילא אי אפשר לצרף אותו לבית-דין! אדם שאין לו סמיכות לרבנות — לא צריך לחדש שאי אפשר לצרף אותו לבית-דין; מדובר אודות מי שיש לו סמיכות לרבנות, ואעפ"כ, אם אורח חייו הוא כמו של "בעל הבית", אזי נעשית דעתו — היפך דעת תורה!

כשצריכים לפסוק דין תורה בחושן משפט, ועאכו"כ באבן העזר, ביורה דעה ובאורח חיים — צריך רב שחייו מתנהלים באורח-חיים של רב!].

(89) ראה גם תו"מ ח"ז ריש ע' 330. וש"נ.

(90) ברכות יז, א.

(91) לחו"מ ס"ג סק"ג. וראה גם שיחת

י"ט כסלו דאשתקד סנ"א (תו"מ חע"ח ע' 353 ואילך). וש"נ.

וכפי שרואים בפועל, שכדי שבעלי-בתיים יהיו מרוצים מהרב, עליהם להרגיש שהוא "רב", ולא שמשמש אצלם בתור "משרת"! ואילו כשמרגישים שהוא "משרת" שלהם שממלא פקודה — הנה סוכ"ס הוא מאבד אצלם את כל התפיסת-מקום.

אך כאן מתחיל הרב לטעון, שזהו היפך הטבע, דכיון שהוא מקבל פרנסתו מהבעלי-בתיים [הן אמת שהקב"ה הוא "זן ומפרנס לכל", אבל זה עובר באמצעות הלבוש והצינור של הבעלי-בתיים], הרי יש דין בתורה ש"אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו"⁹² (ועד"ז בנוגע למי שמקבל טובה בכלל).

ועל זה אומרים לו: אין לך ברירה אחרת! עליך להתנהג באופן ש"הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ". — הוא אמנם מכיר טובה על השכירות שניתנת לו בעין יפה, בעתו ובזמנו, ועם הוספות, אבל בשעה שמגיע לעניני תורה — לא מועיל שוחד!

ואילו כשמתחילים עם ויתורים, והעדר עמידה בתוקף המתאים בקהילה קדושה שלו — הרי זה נמשך אח"כ גם בשעה שצריך לילך ולהשתדל בפני השלטונות בענינים הקשורים עם "דינא דמלכותא דינא", וכפי שרואים בקשר לענינים של פועל, שדוקא כאשר עומדים בתוקף אזי פועלים כו'.

ולדוגמא: כשדובר אודות הנהגה ע"פ יראת שמים עבור אנשי צבא בארצות-הברית, וכן בבתי חולים, בבתי אסורים וכיו"ב, בנוגע לכשרות, שמירת שבת, גידול זקן שלם וכיו"ב — היו רבנים שטענו: היתכן לדרוש מ"גנרל" לעשות דבר היוצא מן הכלל עבור אחד ממאה, להניחו להתפלל בשבת חצי שעה נוספת, להניחו לאכול דוקא מאכל כשר וכו', ומוסיפים להלביש זאת בענינים של יראת-שמים — שזה דבר שפוגע בבריאות, ובמילא הרי זה נוגע להליכות הצבא.

ולאידך גיסא, ה' מי שרצה להתנהג ע"פ פס"ד הצמח-צדק⁹³ שלא לגעת בזקן, והרב השתדל עבורו, שהגנרל יאפשר לו לשמור על זקנו. — היו רבנים שהרגישו בכך אי-נעימות מצד ההנהגה שלהם גופא, להיותם מאלה שסבורים כדעת הפוסקים⁹⁴ שמותר להסיר את הזקן שלא ע"י תער, כי אם ע"י סם וכו' וכו'.

94) ראה אנציק' תלמודית (כרך יא) ערך

השחתת זקן ס"ד (ע' קכה ואילך). וש"נ.

92) כתובות יח, סע"א. וש"נ.

93) בשו"ת שלו יו"ד סצ"ג. וראה גם

תו"מ חמ"ג ריש ע' 231. וש"נ.

אבל באמת, היו יכולים ללכת ולספר את האמת, שכשם שישנם שבעים אומות, ולכל אומה יש כו"כ הנהגות שמשנתנים ממחוז למחוז, ובכל מקום מוותרים זל"ז בנוגע לעניני לבושים וכו' — עד"ז יש גם ביהדות הענין ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁹⁵, וישנם אלו שנמצאים "באתרי" דרב" שמתנהגים כמו רב, ואלו שנמצאים "באתרי דשמואל" שמתנהגים כשמואל⁹⁶. וענין זה מתקבל אצל הגוי, כיון שידע זאת מברשו — ממה שקורה אצל גוים גופא.

ואכן ראו אצל הרבנים שנמצאים בצבא או בבתי רופאים, בתי חולים או בתי אסורים (שנקראים בשם "טשאפליין"), שבמקום שנעמדו בתוקף, קיבלו מאכל כשר, וקיבלו אפשריות לשמור שבת, ואפילו אפשריות לשאת זקן שלם וכו', וכן בנוגע לכל ההידורים שהיו יכולים לפעול ואכן פעלו.

ואילו במקום שהרב התבייש — הנה לאחרי שעבר זמן קצר, ניגש אליו הכומר הגוי ואמר לו: היתכן שהנך מתבייש וכו'.

בשעה שמדובר אודות אמונה שלהם [ויש להוסיף בתור מאמר המוסגר שהיא אמונה טפילה] — לא התבייש פלוני ודרש וכו'; ואילו הוא שמכהן בכהונת רבנות, בתור "טשאפליין", מתבייש לבוא לגוי ולומר לו שהוא מאמין בה' ובתורתו ובעבדיו — "מאן מלכי רבנן"⁹⁷, ו"רבנן" אמרו באופן כך וכך!

וההתחלה בזה היתה החלישות בענין ד"אל יבוש מפני המלעיגים", והחלישות בהכרה בכך שהענין ד"הפליא והגדיל ה' לעשות" הוא "בארץ" (לא רק בקדשי קדשים, או בעשרה ניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש⁹⁸, שבהם נכללים גם הענינים שהיו בירושלים⁹⁹), ועד שיש ניסים בכל יום ויום, אלא שלפעמים הרי זה באופן ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו"¹⁰⁰, ש"אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו" (כדברי הגמרא¹⁰¹), ולפעמים רואה אותם גם בעל הנס.

כד. ויש להוסיף בנוגע להדגשת הענין של הנהגה נסית, באופן ש"הפליא ה' והגדיל לעשות בארץ" — שאם פעם היו יכולים לדמות

99) ראה יומא כא, א — נתבאר בשיחת...
100) תהלים קלו, ד.
101) נדה לא, א.

95) עירובין יג, ב. וש"נ.

96) ראה שבת יט, ב.

97) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב

(ברע"מ).

98) אבות פ"ה מ"ה.

שבנ"י הם עם שיכול להתקיים בעולם בדרך הטבע, באופני הטבע, בשקלא-וטריא ע"ד הטבע ובהשתדלות ע"ד הטבע — הנה בדורות האחרונים הרי זה בטל ומבוטל לגמרי, וישנם רק בטלנים אחדים שממשיכים לאחוז בשיטות הישנות.

מישהו שאל אותי: היתכן שבימינו אלו ימשיכו לאחוז בשיטה ישנה? ועניתי לו, שזהו היפך הדבר: אתה נאחז בשיטה הישנה של המשכילים הישנים שהיו סבורים ש"חסד לאומים" הוא חסד אמיתי, ובדרך הטבע יהיו בנ"י עם כמו כל העמים, "ככל הגויים בני ישראל", ועי"ז יקבלו חופש, ותבטל אנטישמיות, ויפלו איש על צוואר רעהו, ויהי שלום בין העמים! אבל אח"כ הגיעה מלחמת העולם הראשונה, וראו ש"לא דובים ולא יער" — "ס'הויבט זיך גאָר ניט אָן"!

ועאכו"כ כשניתוספו הענינים שאירעו לאח"ז, ועד לענינים שרואים בעיני בשר שאירעו לאחרונה, בשנים האחרונות, בחדשים האחרונים ועד לימים האחרונים — הנה לומר עכשיו שיהודים ילכו בדרך הטבע, וירדפו אחר הגויים, ויתדמו לגוי'שקייט, ועי"ז יפעלו משהו — הרי זה סימן שהוא שייך ל"מושב זקנים" שבו יושבים בטלנים!

הוא לא יודע מה שנעשה בעולם! הוא קרא איך הי' המצב לפני מאה שנה בין גויים, וחושב שכך יכול להיות עכשיו בין יהודים לגויים, ואינו יודע מה הי' במשך החמישים, ששים, מאה שנה האחרונים!

אם יתבונן — ללא דעות קדומות וענינים מדומים — בדברי ימי ישראל ממעמד הר סיני, ועוד לפני"ז, כיצד היתה ההנהגה עם היהודי הראשון, אברהם אבינו, ש"אחד הי' אברהם"¹⁰², אזי יראה שאף פעם — אפילו בחושך כפול ומכופל של ימי הגלות — לא היתה אצל בנ"י הנהגה טבעית!

הנפק"מ אינה אלא שפעם הי' זה נס גלוי, פעם הי' מכוסה בלבוש דק של טבע, ופעם — בב' או ג' לבושים דקים של טבע וכו'.

ועד לענין של י"ט כסלו, שתחילה היתה הסכנה של היפך החיים ממש, וכפי שהסביר רבינו הזקן שהסיבה לכך היא הסכנה שהיתה למעלה בנוגע לשיטתו בענין הפצת פנימיות התורה וכו' (כמסופר בסיפורי רבותינו נשיאינו אודות רבינו הזקן¹⁰³), ולאחרי שלמעלה זכה בדין, ועד לאופן שזכאי בדין, אזי בדרך ממילא בטלה הסכנה גם למטה, באופן ש"הגדיל והפליא ה' לעשות (כפי שנמשך והגיע) בארץ".

(103) ראה בית רבי ח"א פט"ז (בהערה).

(102) יחזקאל לג, כד.

ואין זה רק סיפור אודות מאורע שאירע אצל יהודי אחד לפני ריבוי שנים, אלא ענין שצריך לשמש בתור מורה-דרך בנוגע להנהגה עתה בדרך היהדות, שיהודי ידע ש"הגדיל והפליא ה' לעשות בארץ"; אין לו להתבייש שהגוי יראה שהוא עוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור (שזה כולל כל עניני יהדות). ואז יצליח גם "בכל אשר תעשה" בדרך הטבע — בענינים שבהם צריכים להתנהג באופן ש"אין סומכין על הנס"¹⁰⁴, הן בענינים כלליים והן בענינים פרטיים.

כה. וענין זה מגלה רבינו הזקן בכך שאומר וכותב ש"הפליא והגדיל ה' לעשות בארץ", וכאשר אח"כ נדפסים הדברים ומתפרסמים בכל מקום, הרי זה נעשה הוראה ונתינת כח לכל אחד מישראל בכל מקום ומקום, לעמוד בתוקף בענינים הקשורים עם העסק בתורה ובגמילות חסדים ותפלה עם הציבור, ועד לאופן ש"הגדיל והפליא", ואז יצליח לפעול באופן שתהי' ידו על העליונה.

וכאמור לעיל (סכ"א) שעי"ז שיהי' בגלוי הענין ד"בית יעקב לכו ונלכה באור הוי", הרי זה יפעל מיד קיום היעוד "והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' וגו' כי מציון תצא תורה ודבר הוי' מירושלים".

ועד שתסתיים הגלות ותתחיל הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, באופן שתיכף ומיד הן נגאלין בגאולה שלימה, ובקרב ממש.

* * *

(104) ראה פסחים סד, ב.

הוספה

ב"ה, יג' אייר תשי"כ

ברוקלין

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מ"יא אייר, הוא א' אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים, כוונתי להשפיע בסביבתו על הקטנים ממנו בידועות וכו'.

אמור ואמרת, להזהיר גדולים על הקטנים: ר"פ אמור ובפרש"י (מיבמות קיד, סע"א).

מובן וגם פשוט, שעצבנות שמזכיר במכתבו, מושללת ומופרכת בהחלט, וכמבואר בכ"מ, ולפלא גם על שמזכיר הענין במכתבו, אף שבדאי ידוע לו הנ"ל. כן מ"ש שאין בכחו לתקן או לעשות מאומה, ידוע דברי רבותינו נשיאינו, שאין איש הישראלי עושה בכח עצמו (ואדרבה האומר כחי ועצם ידי עשה לי החיל הזה, ה"ז נגד דברי תוה"ק, וק"ל) כ"א הוא שלוחו של מקום אשר הוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמ"י כלא חשיב, שמזה הרי פשוט שיש ביד השליח לתקן ולעשות ועוד גם באופן דהוספה מזמן לזמן, שהרי גם ע"ז נצטוינו להעלות בקדש.

ויהי רצון שעכ"פ מכאן ולהבא יקח הנ"ל בחשבון אליבא דנפשי, ותומ"י ימצא כמה אופנים ודרכים למלאות תפקיד האמיתי כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני.

במ"ש אודות העתק דירתו למקום שם החינוך יותר עטה"ק, הסביבה בכלל מתאימה בשביל הילדים, וגם זוגתו תחי' בשמחה מסברא זו, כיון שזהו טובת חינוך הילדים ש"י נכון הענין, ויהי רצון שיהי' בשעה טובה ומוצלחת.

בברכה לשנת הצלחה לבתו ... תחי' בקשר עם יום הולדתה, ולבשו"ט בכל האמור, ועוד וגם זה עיקר לבשו"ט מהפצת המעניות חוצה, און אויף ווען לייגט מען דאָס אָפּ, בשעת באַלד קומט משיח, ואין לך דבר העומד בפני הרצון. בברכה לבשו"ט בכהנ"ל.

שעצבנות .. מושללת .. וכמבואר בכ"מ: ראה ע"ז אג"ק ח"ה אגרת ב'תקכה. ב'תקפ. חט"ו אגרת ה'תקנט. ובכ"מ.

ידוע דברי רבותינו נשיאינו .. כ"א הוא שלוחו של מקום: ראה "היום יום" ה אדר א. ז אדר א. י תמוז. וראה גם אג"ק ח"ו אגרת א'תשע. חכ"א אגרת ז'תקמג. ועוד. האומר כחי ועצם ידי .. ה"ז נגד דברי תוה"ק: עקב ח, יד"ח. ממכ"ע וסוכ"ע: זח"ג רכה, א (ברע"מ). וכולא קמ"י כלא חשיב: זח"א יא, ב (ע"פ דניאל ד, לב). נצטוינו להעלות בקדש: ברכות כח, א. וש"נ. כדבר משנה אני נבראתי לשמש את קוני: קידושין בסופה. מהפצת המעניות חוצה: ראה אגה"ק של הבעש"ט — נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ. ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

לזכות

אבינו הרה"ח הרה"ת ר' **יוסף יצחק בן תמרה**

לרגל יום הולדתו השבעים

ב' כסלו, ה'תשפ"ג – שנת הקהל את העם

ולזכות

אמנו מרת **שושנה ברכה בת וויכנא**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

איידעלקאפן

להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו

בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי מתוך שמחה וטוב לבב

נדפס על ידי ולזכות יוצאי חלציהם

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות